הסס מבטל ליה. להמי פקק לגבי חלון וחשיב ליה מכותל עצמו הלכך הוי מוסיף אבל סדין תלוי סהדי דלמא מבטיל ליה לגבי סוכה וסופו ליטלו הלכך לא פסיטא לרבי אליעזר דליהוי מוסיף: **חיין חלא מפי השמועה.** בתמיה: **הוקקתוני.** כלומר תזקיקוני לומר דבר כו' לגיד לכם את מדותי וזו אחת מהן: **שיחת חולין.** דברי הבאי ושחוק כלומר מה שספק בידי לא מפני (שהרחתי) בכל אלה ומי שפשר שאמרו רבותי דבר בשית המדרש ולא שמעתיו לא מומר שכך היא מדתי: **שלא פורש.** שלא גילפוה שהיה הולך ושונה תמיד: **תוך מערבי פסחים.** מפני עשיית פסחיהם ומפני התינוקות שלא ישנו כך מפורש בפסחים (דף קט.): **וערבי יום הכפורים.** שלריך לאכול מבעוד יום: **משנה.** (ג) כגון משנה וברייתא של שבת פרקים: **גמרא.** זו היא סברא שהיו התנאים מחלוקים ביברי הרשעות המתוקים לפרש וליתן בהן טעם כמו שעשו המחלוקים אחר התנאים שפירשו דברי התנאים שלפניהן וקבעו בהן גמרא ולאותו ביוקי (ב) שבימי התנאי נקרא תס"ש (ג): **הלכה.** הלכה למשה מסיני כגון גוד ולבוד ודופן עקומה שיעורין (ד) חלילין מחילין עשר טבילות ערבה וניסוך המים: **דקדוקי סופרים.** ריבויי לותיות שבתין לדרוש בהן ריבויים ומעוטים כגון המזרק להוליף הנשים שבקבקה התורה בלשון לכתוב לות יתירה ללמד: **דקדוקי סופרים.** שהוסיפו לבקר אחר מעשה הבריות ולהחמיר ולעשות סייג וחוים לתורה וגזרו גזרות להרחיק את האדם מן העבירה ולכוותה בכוכות (ד' ג:) גר שבא לקבל תורה עליו תוך מבר אחד אין מקבלין אותו ר' יוסי אומר אפילו דקדוק אחד מדקדוקי סופרים: **קלים וחמורים.** דבריס הנאמרין בקיל שניתנו לדון מעצמן לכל אדם ולא פירשו בלוס בפיני: **וגזרות שוות.** דבריס הנאמרין בגי"ס: **תקופות.** משנת הילוך חמה ולבנה: **וגימטריאות.** דבריס הנאמרין בלשון גימטריא כגון (ירמיה כה) שפ"ך בבל בע"ת ב"ס כשדים (שם נא) לב קמי בע"ת ב"ס שהרה מנון (לקמן ד' נב:) בע"ט ב"ת וכן לפי מנין האותיות כגון שתם נזירות שלשים יום (מיר ד' ה.) מקדוש יהיה יהו"ה בגימטריא שלשים הוי: **שיחת מלאכי השרת שיחת דקליס.** לא ידענא מאי היא[ג]: **משלוח קוכסין ומשלוח שועליס.** שיכדו קדמוניס לתת לתמלא לתוכתם ותולין אותן בכוכסים ובשועלים כגון (שבהדרין נט.) מאזני לדק תבות תלבון בוסר: **הויום דאביי ורבא.** כל לינבי' לרו לאביי ורבא הוה מסקקא להו וכבולן נתן לת לבו ונתן בהן טעם ושימי לתולין נשתכחו: **נשרף.** שהיו מלאכי השרת מתקנין שביניהן לשמוע דברי תורה מפיו: **מתני' משה רחיט.** בתמיה: **נשיס ועבדיס.** מפרש בגמרא: **גבי' האוזרת.** בבני ישראל יעשו בסוכות: **אוזרת זה אוזרת.** לי הוה בתיב הוא דמבטל אבל הכא דלא מבטל לא ת"ר מעשה ברבי אליעזר ששבת בגליל העליון ושאלוהו שלשים הלכות בהלכות סוכה שתים עשרה אמר להם שמעתי שמונה עשר אמר להם לא שמעתי ר' יוסי בר' יהודה אומר חילוף הדברים שמונה עשר אמר להם שמעתי שתים עשרה אמר להם לא שמעתי אמרו לו כל דבריך אינן אלא מפי השמועה אמר להם הזקקתוני לומר דבר שלא שמעתי מפי רבותי[ו] מימי לא קדמני אדם בבית המדרש[א] ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי ולא הנחתי אדם בבית המדרש ויצאתי[ב] ולא שחתי שיחת[ג] חולין ולא אמרתי דבר[ד] שלא שמעתי מפי רבי מעולם אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי מימיו לא שח שיחת חולין[ה] ולא הלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא קדמו אדם בבית המדרש ולא ישן בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי[ו] ולא הרהר במבואות המטונפות ולא הניח אדם בבית המדרש ויצא ולא מצאו אדם יושב ודומם אלא יושב ושונה ולא פתח אדם דלת לתלמידיו אלא הוא בעצמו ולא אמר דבר שלא שמע מפי רבו מעולם[ז] ולא אמר הגיע את לעמוד מבית המדרש[ח] חוץ מערבי פסחים וערבי יום הכפורים וכן היה ר' אליעזר תלמידו נוהג אחריו תנו רבנן[ט] שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן שלשים מהן ראוים שתשרה עליהן שכינה[י] כמשה רבינו ושלשים מהן ראוים שתעמוד להם חמה כיהושע בן נון עשרים בינונים גדול שבכולן יונתן בן עוזיאל קטן שבכולן רבן יוחנן בן זכאי אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא ומשנה[כ] גמרא הלכות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים וקלים וחמורים וגזרות שוות תקופות וגימטריאות שיחת מלאכי השרת ושיחת שדים[מ] ושיחת דקלים משלות שועלים דבר גדול ודבר קטן דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן הויות דאביי ורבא לקיים מה שנאמר[נ] להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא וכי מאחר שקטן שבכולן כך גדול שבכולן על אחת כמה וכמה אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורח עליו מיד נשרף: **מתני'**[ס] מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית[ע] ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין אמרו להם ב"ה לב"ש לא כך היה מעשה שהלכו זקני ב"ש וזקני ב"ה לבקר את רבי יוחנן בן החורנית ומצאוהו שהיה יושב ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית ולא אמרו לו דבר אמרו להם ב"ש[פ] משם ראיה אף הם אמרו לו אם כן היית נוהג לא קיימת מצות סוכה מימיך[צ] נשים ועבדים וקטנים פטורין מן הסוכה[ק] קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה מעשה[ר] וילדה כלתו של שמאי הזקן ופיחת את המעזיבה וסיכך על גבי המטה בשביל קטן: **גבי'** מה"מ דת"ר אזרה זה אזרח[ש] האזרה להוציא את הנשים[ת] כל לרבות את הקטנים אמר מר האזרח להוציא את הנשים למימרא דאזרח בין נשים בין גברי משמע והתניא האזרח לרבות את הנשים האזרחיות שחייבות בעינוי אלמא אזרח גברי משמע אמר רבה הלכתא נינהו ואסמכינהו רבנן אקראי הי קרא והי הלכתא ותו קרא למה לי הלכתא למה לי הא סוכה מצות עשה שהזמן גרמא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות[א] יום הכפורים מדרב יהודה אמר רב נפקא דאמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי רבי ישמעאל אמר קרא[ב] איש או אשה השוה

כל עוף שפורח עליו מיד נשרף. שהשדים שמחים כשתיפתח נסיעי שתתנה תורה בחם וכעין זה מלינו במדרש בעובדת דרבי אליעזר ורבי יהושע שהיו מסובין בסעודה וליהטה החם סביבם[ב]:

הלכתא נינהו. הלכתת היא גרסינן לשון יחיד לחלת מיניהו הלכתת ותו לת ובריס בנות כותים (לקמן דף נב.) גבי לי אלת חצה נקט לשון רבים לפי שמסופק על שניהם כי מיניהו הלכתת השוה

תורה אור השלם

1. לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא׃
משלי ח כא

2. בְּסֻכּוֹת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכֹּת׃
ויקרא כג מב

3. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטֹּאת הָאָדָם לִמְעֹל מַעַל בַּיי וְאָשְׁמָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא׃
במדבר ה ו

הגהות הב"ח

(א) גמ' נשים ועבדים פטורות ויום הכפורים: (ב) רש"י ד"ה כשנה כגון. נ"ב והרשב"ם כפ' י"נ דף קלד ע"ב ובגיטין כפ' בריית' זו בציור יותר מפרש"י כאן:

גליון הש"ס

גמ' כל לרבות את הקטנים. עיין פסחים דף מג ע"ב תוס' ד"ה מאן שמעת:

מוסף רש"י

חוץ מערבי פסחים. כלי שיעשו התינוקות ביום ולא בלילה בשעת הגדה (פסחים קט:). ראויים שתשרה עליהן שכינה. שלא יעשו הדוה גוסס ומין הדוה לשוי לכך (רשב"ם ב"ב קלד:). שתעמוד להם חמה כיהושע. ולמשה נמי יעמוד תמה דנפקא לן בסמ' ע"ז (כה.) אחל אחל, שלא יעשו מצוה דאין מיכוין כל כך כמשה שלמן ניכוסעט (ב"ב שם). גמרא. סברת המשניות בעין שאתי מפרשין עליהן לא שנו כו' אסורי אסתקל כו' (שם). הלכה למשה מסיני. ואגדות. מדרשי פסוק כגון מנחומא ובמדבש רבה ויקרא רבה (שם). דקדוקי תורה. וי"ו דוה לכם לטעמא (ויקרא יא) דמרבינן מיניה מס הסבון (שם). ודקדוקי סופרים. כגון גזירות שגזרו חכמים שלא יצא לילי שבת תורה (שם). שהשם לן מעלמו (שם). וגזרות שוות. כגון ילף קיחה קיחה מעפרה עפרון (שם, ער' קדושין ב.). תקופות. מולד הלבנה (ב"ב שם). וגימטריאות. כגון אלכי אלא נפשי כתבית יהבית, יכול אלכה לאחה נעמה (שם, ער' שבת קה.). שיחת מלאכי השרת. להסניעם (ב"ב שם). ושיחת שדים. להסניעם ונפקא מיעם לעשות קמיע לרפואה (שם). ושיחת דקלים. שבני אחם רגילים לדבר על הדקלים כלכתיב בשלמה (מלכים ו ז) ובדבר על הטעלים (ב"ב שם). משלות כובסין. עוכ יש בה לגמול דברי תורה, כלכתיב (קהלת יב) תקן אנשים הרבה וכתיב (משלי ו) להנין משל ומליצה (ב"ב שם). מעשה מרכבה. לימוקקל (שם). הויות דאביי ורבא. שהקשו משניות וברייתות טוענ ומילוקס (שם). להנחיל אוהבי יש. עולמות, וכל לך למה כי לוקרוסיסס מלמים כל טוב, דברי תורה וחכמה (שם). גדול שבכולן על אחת כמה וכמה. להניח דבר ממון דבר אחם רגילים לדבר על הדקלים כלכתיב בשלמה (מלכים ו ז) ובדבר על הטעלים (ב"ב שם). משלות כובסין. עוכ יש בה לגמול דברי תורה, כלכתיב (קהלת יב) תקן אנשים הרבה וכתיב (משלי ו) להנין משל ומליצה (ב"ב שם). מעשה מרכבה